

**CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ**

București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: cncd@cncd.org.ro

**HOTĂRÂREA NR. 121
din 07.07.2010**

Dosar nr.: 465/2009

Petiția nr.: 10336 din data 20.11.2009

Petent: M V

Reclamat: ELSA Romania (Asociația Europeană a Studenților la Drept)

Obiect: facilitarea accesului la instituții publice și cabinete de avocatură doar studenților Universității București

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

I.1.1. M V , cu reședința în str.

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

I.2. ELSA Romania, cu domiciliul procedural în cadrul Universității București, Facultatea de Drept, cu sediul în Bd. Kogălniceanu, nr.34-36, sector 5, București

II. Obiectul sesizării

2.1. Plângerea vizează facilitarea accesului la instituții publice și cabinete de avocatură doar studenților Universității București.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

3.1. Prin plângerea înregistrată cu nr. 10336 din 20.11.2009, petentul, avocat, consideră, că se produce o discriminare prin faptul că reclamata a postat un mesaj prin care se adresează doar studenților de la facultatea de drept din cadrul Universității București, fără a promova acest anunț și activități similare și în cadrul altor universități de stat sau private.

IV. Procedura de citare

4.1. Prin rezoluția nr. 20 din 25.11.2009, s-a dispus efectuarea de investigații de către C.N.C.D. la domiciliul procedural al reclamatei. În data de 16.12.2009 s-a desfășurat investigația în speță iar raportul de investigație a fost depus la dosar.

4.2. În temeiul art. 20, alin.4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4.3. Prin adresele înregistrate cu nr. 343 din 14.01.2010 a fost citat petentul. Prin adresa nr. 344 din 14.01.2010 a fost citată ELSA România, prin reprezentant. Părțile au fost citate pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 23.02.2010. La termen s-a prezentat partea reclamată care a susținut punctul de vedere depus la dosar.

4.4. Consiliul a acordat termen pentru depunere concluzii scrise la 23.02.2010. Petentul a comunicat concluzii prin adresa nr. 2226 din 19.03.2010.

4.5. În perioada 28 noiembrie 2009 – 22 aprilie 2010, Colegiul CNCD s-a aflat în imposibilitate de a organiza deliberări. Urmare încetării succesive a mandatelor a 6 membrii în Colegiul CNCD, s-a declanșat procedura de numire de către Parlamentul României, potrivit art. 22 alin. 2 și art. 24 din O.G. nr. 137/2000 republicată. Prin Hotărârea Parlamentului nr. 27/20.04.2010 publicată în Monitorul Oficial nr. 265 din 22.04.2010 au fost numiți noii membri ai Colegiului CNCD. Dosarul nr.391/2009 conexat cu Dosarul nr. 365/2009 a fost soluționat în data de 07.07.2010.

V. Susținerile părților

Susținerile petentului

5.1.1. Petentul arată că partea reclamată a postat pe internet un anunț prin care informează publicul că derulează un program prin intermediul căruia sunt oferite locuri de practică pentru studenții facultății de drept din Universitatea București. Petentul consideră că partea reclamată a inițiat și desfășurat acest

program exclusiv în beneficiul studenților din Universitatea București și în defavoarea altor studenți din cadrul unor universități de stat sau private.

5.1.2. Astfel, petentul susține că nu s-au făcut demersurile necesare pentru a promova această intenție a ELSA în cadrul altor facultăți, nu au fost afișate înscrisuri cu cooptare pentru interviu în vederea unor stagii de practică, nu au fost împărțite fly-ere, ci toată acțiunea de promovare dar și targetul acesteia a fost exclusiv facultatea de drept din cadrul Universității București.

Susținerile părții reclamate

5.2.1. ELSA România susține că petentul nu a depus toate diligențele pentru a afla despre mijloacele de promovare folosite de Elsa București pentru acest eveniment. Astfel, se arată că Elsa București a promovat evenimentul Postuniversitarie prin afișe și materiale electronice postate pe site-ul www.bucuresti.elsa.ro.

5.2.2. Reclamata susține că nu este preocupată de calitatea de student la o anumită universitate. Acest fapt reiese indiscutabil din chestionarul de selecție în care nu este specificat în nici o rubrică numele facultății în care studiază.

5.2.3. În ceea ce privește anunțul considerat de petent discriminatoriu, ELSA susține că este doar o regretabilă eroare materială dată de faptul că persoana care a publicat articolul suplinea unele sarcini de relații cu publicul ale directorului PR&FR Elsa București.

VI. Motivele de fapt și de drept

6.1. Relativ la definiția discriminării astfel cum este reglementată în O.G. nr. 137/2000, republicată, Colegiul precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la una dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2 din O.G. nr.137/2000, republicată. Colegiul Director trebuie să analizeze dacă tratamentul diferit a fost indus datorită unui criteriu prevăzut de art.2 alin.1, respectiv rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată, care să fi constituit mobilul determinant în aplicarea acestui tratament. Colegiul Director reține că art.2 alin.1 nu conține o listă exhaustivă a criteriilor de discriminare deoarece, criteriile expresis verbis enumerate de lege sunt completate cu sintagma „sau orice alt criteriu” ceea ce, practic oferă posibilitatea reținerii și a altor criterii nespecificate de lege, în săvârșirea unei fapte de discriminare. Însă, oricare din aceste criterii circumstanțiate la situația particulară a persoanei care se consideră discriminată, trebuie să fi constituit elementul determinant în aplicarea tratamentului diferit în speță. Or, condiția criteriului ca motiv determinant trebuie interpretată în sensul existenței ca element care este concretizat, materializat și care constituie motivul actului sau faptului discriminatoriu, și care, în situația inexistenței, nu ar determina săvârșirea discriminării. Astfel, natura discriminării, sub aspectul ei constitutiv, decurge

tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și criteriul interzis de lege, invocat în situația persoanei care se consideră discriminată. Pe de altă parte, O.G. nr. 137/2000 interzice și discriminarea indirectă, dispunând în art. 2 alin.3 că: „Sunt discriminatorii ... prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afară cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a acelui scop sunt adecvate și necesare”.

6.2. În raport cu principiul inversării sarcinii probei în materia nediscriminării, prevăzut în art. 20 alin.6 din O.G. nr. 137/2000, republicată, astfel cum a reținut în jurisprudența sa, (a se vedea Hotărârea nr. 180 din 17.07.2007, Hotărârea nr. 440 din 30.07.2008, Hotărârea nr. 292 din 14.05.2009 și altele) Colegiul a precizat că potrivit acestui principiu, persoana interesată, în cazul nostru, petentul, trebuie să indice suficiente elemente care permit presupunerea existenței unei discriminări. Aceste elemente pot fi considerate ca mijloace de probă în sprijinul existenței unui tratament diferit (excludere, restricție, preferință, deosebire) aplicat petentului direct sau indirect, însă trebuie precizat că raportat la prevederile art.20 alin.6 obligația care incumbă petentului este de „a dovedi existența unor fapte” ceea ce ne situează în domeniul principiului general al sarcinii probei ce revine petentului de a dovedi fapte, însă, ca excepție, legiuitorul stabilește, „fapte care permit a presupune existența unei discriminări directe sau indirecte”, astfel cum e definită de O.G. nr.137/2000, republicată. Acest aspect, impune din punct de vedere procedural, obligația petentului în susținerea afirmațiilor sale de a dovedi existența unei fapte, de natură a da naștere unei prezumții de tratament diferit aplicat. În acest moment, persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare. Or, sub acest aspect, se poate constata fără dubiu că rezultă excepția de la materia dreptului comun în ceea ce privește sarcina probei, devreme ce petentului nu îi incumbă obligația de a dovedi lipsa justificării tratamentului diferențiat (deosebire, excludere, restricție, preferință).

6.3. Desigur, trebuie subliniat că nu este impusă dovedirea unui fapt negativ cât a unui fapt pozitiv concret strâns legat de o justificare obiectivă și rezonabilă. În absența unei explicații “de nevinovăție” de natură a răsturna prezumția că un criteriu interzis a stat la baza tratamentului diferit, o jurisdicție sau o altă instanță competentă este în drept să constate existența unei discriminări. Aplicarea principiului inversării sarcinii probei este în mod similar contextualizat de Curtea Europeană de Justiție care arată că în cazul în care persoana care se consideră discriminată ar stabili o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar impune atunci ca sarcina probei să revină persoanei acuzate de discriminare, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului menționat. În acest context, reclamatul (pârâtul) ar putea contesta existența unei astfel de încălcări, stabilind prin orice mijloc legal, în special că tratamentul aplicat persoanei care se consideră discriminată este justificat de factori obiectivi și străini de orice discriminare pe baza unui criteriu interzis (A se

vedea în același sens și jurisprudența Curții Europene de Justiție, cauza Bilka Kaufhaus, parag.31; cauza C-33/89 Kowalska [1990] ECR I-2591, parag. 16; cauza C-184/89 Nimz [1991] ECR I-297 parag. 15; cauza C-109/88 Danfoss [1989] ECR 3199, parag. 16; cauza C-127/92, Enderby [1993] ECR 673 parag. 16.).

6.4. Colegiul constată că petentul invocă vătămarea drepturilor sale prin efectul prezumtiv discriminatoriu al unui anunț postat de partea de reclamată pe internet prin care informează publicul că derulează un program prin intermediul căruia sunt oferite locuri de practică pentru studenții facultății de drept din Universitatea București. Petentul consideră că partea reclamată a inițiat și desfășurat acest program exclusiv în beneficiul studenților din Universitatea București și în defavoarea altor studenți din cadrul unor universități de stat sau private. Analizând actele dosarului, Colegiul constată că, în fapt, nu se poate reține nicio încălcare săvârșită de către partea reclamată în detrimentul drepturilor petentului, în speță dreptul la educație, pregătire profesională, participare la activități culturale sau sportive. Această încălcare nu poate fi reținută în raport de cauzalitate direct sau indirect cu unul dintre criteriile interzise prevăzute în art. 2 alin.1 din O.G: nr. 137/2000 sau orice alt criteriu (n.n. urmare a cursurilor la o altă facultate de drept decât cea din cadrul Universității București). De altfel, probele aflate la dosar nu sunt de natură a prezuma săvârșirea unei discriminări directe sau indirecte împotriva petentului de către partea reclamată, astfel încât sarcina probei să se deplaseze către cea din urmă parte. O atare prezumție ar fi transferat sarcina probei către partea reclamată, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului nediscriminării.

6.5. În cauza S.Coleman v. Attridge Law, Steve Law cât și în cauza Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryin NV, Curtea Europeană de Justiție a arătat că, potrivit principiului inversării sarcinii probei, revine reclamantului sarcina de a stabili, în fața instanței naționale, o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe sau indirecte pe baza unuia dintre criteriile interzise. Adaptarea normelor privind sarcina probei se impune de îndată ce există o prezumție de discriminare. În cazul în care reclamantul ar stabili o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe împotriva sa, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar impune atunci ca sarcina probei să revină părților din acțiunea principală, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului menționat. În acest context, părțile menționate ar putea contesta existența unei astfel de încălcări, stabilind prin orice mijloc legal, în special că tratamentul aplicat este justificat de factori obiectivi și străini de orice discriminare pe unul din motivele interzise (a se vedea Curtea Europeană de Justiție, cauza S. Coleman, ECJ, C-303/06, hotărârea din 17 iulie 2008, cauza Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryin NV, C-54/07, hotărârea din 10 iulie 2008).

6.6. Colegiul este de opinie că, în prezenta speță, nu pot fi reținute mijloace probatorii vecine și conexe de natură a reține prezumția săvârșirii unei discriminări prima facie împotriva petentului de către partea reclamată, pe

considerentul că nu este student al facultății de drept din cadrul Universității București. Dincolo de aceste aspecte, din modalitatea în care este formulată plângerea și din susținerile petentului s-ar putea înțelege că obiectul plângerii nu vizează sine qua non situația sa particulară, în sensul în care, în mod direct și nemijlocit, împotriva sa a fost săvârșită o faptă de discriminare, cât împrejurarea generică, corelativă anuntului postat de partea reclamată, ce produce efecte erga omnes, în mod special față de studenții de la facultățile de drept din cadrul oricăror universități din România. Deși, inclusiv o atare premisă, ar pune în discuție calitatea procesuală a petentului, în sensul prevederilor art. 20 alin.1 din O.G. nr. 137/2000 (n.n. "persoana care se consideră discriminată") coroborat cu prevederile art.5-8 și art.9-11 din Procedura în fața CNCD publicată în Monitorul Oficial nr.348 din 6 mai 2008 (n.n. "persoana interesată", "organizațiile non-guvernamentale care au ca scop apărarea drepturilor omului sau un interes legitim în combaterea discriminării"), Colegiul este de opinie că, de vreme ce scopul petiției ar fi acțiunea în interes public și nu constatarea unei fapte de discriminare săvârșite împotriva sa, ar putea fi reținute aspectele invocate, în sensul emiterii unui punct de vedere, reprezentând o opinie, fără forță juridică obligatorie. Într-adevăr, Colegiul Director nu poate face abstracție de prevederile art. 20 alin.1 din O.G. nr. 137/2000, republicată, însă în exercitarea competențelor sale, astfel cum prevăd reglementările aplicabile C.N.C.D., acesta poate investiga și din oficiu fapte sau acte de discriminare. Or, este evident, că investigarea din oficiu a faptelor sau actelor de discriminare este corelativă interesului public și situațiilor în care încălcarea unei valori ocrotite de norme juridice poate genera incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000.

6.7. Emiterea unei opinii de specialitate trebuie înțeleasă în virtutea rolului specific îndeplinit de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și a prevederilor speciale cuprinse în O.G. nr. 137/2000, republicată, precum și în sensul dispozițiilor Directivei Consiliului 2000/43/CE, Directivei Consiliului 2000/78/CE, a Recomandării Generale nr. 2 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței privind instituțiile specializate pentru combaterea rasismului, xenofobie, antisemitism și intoleranță la nivel național și a Recomandării nr. 7 privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și a discriminării rasiale precum și a Rezoluției Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 48/134 din 1993 privind instituțiile naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.

6.8. Rămânând în mod exclusiv pe terenul și între limitele unei opinii de specialitate, fără forță juridică obligatorie, Colegiul reține că partea reclamată, ELSA România, este o asociație independentă formată din studenți care urmează cursurile facultății de drept. Pe site-ul asociației a fost promovat evenimentul Postuniversitaria din data de 16-28 noiembrie, un program adresat studenților de la facultatea de drept prin care sunt oferite locuri de practică în cadrul unor instituții de profil sau firme de avocatură. Obiectul sesizării vizează faptul că, potrivit anunțului "Prin acest program sunt oferite locuri de practică (...) pentru studenții Facultății de Drept din Universitatea București". Petentul consideră că prin anunțul postat și acțiunile întreprinse în cadrul acestui program

s-a produs o discriminare față de studenții din cadrul facultăților de drept, de stat sau private, altele decât cea din cadrul Universității București.

6.9. Colegiul reține că în susținerea aspectelor ce vizează obiectul plângerii se invocă încălcarea art. 1 din O.G. nr. 137/2000, în speță dreptul la educație și pregătire profesională precum și dreptul de a lua parte la activități culturale și sportive. Pornind de la premisa că partea reclamată reprezintă, în esență, o asociație de studenți, Colegiul este de opinie că derularea unor programe adresate, în mod particular, acestei categorii de persoane, ține de specificul și de scopul pentru care o asemenea asociație s-a constituit. Rolul unei asemenea entități trebuie văzut din perspectiva dimensiunii sale reale, a limitărilor ce țin de resursa umană și financiară disponibilă, și cu precădere, sub aspectul contribuției pe care o aduce sau a eforturilor desfășurate, în ceea ce privește grupul țintă căruia i se adresează. În vederea atingerii obiectivelor pe care le urmărește, această entitate poate derula parteneriate, dezvoltă relații instituționale formale sau non-formale cu actori relevanți (instituții de învățământ, instituții publice, societăți comerciale etc.) mai mult sau mai puțin extinse, în funcție de capacitate, resurse, performanțe etc. Însă, o asemenea asociație non-profit cum este și partea reclamată nu efectuează activități ce vizează condiții de încadrare în muncă, de recrutare, de selectare și promovare, de acces în domeniul și pe piața muncii, al protecției și securității sociale, nu este parte a sistemului educațional și nu livrează bunuri și servicii pe piața economică sau educațională. Acest aspect rezultă cu claritate din însăși programul derulat de partea reclamată prin care se pune la dispoziția studenților la drept posibilitatea de a efectua o perioadă de timp (aproximativ o săptămână) un stagiul de practică. Potrivit acestui program, studenții interesați completează un chestionar, sunt intervievați și ulterior efectuează un stagiul într-o instituție sau firmă de avocatură.

6.19. Analizând aspectele ce constituie obiectul plângerii, din această perspectivă, chiar dacă s-ar porni de la premisa că anunțul părții reclamate vizează doar studenții de la Universitatea București, și acest fapt ar prezuma o discriminare în sensul art. 20 alin.6 din O.G. nr. 137/2000 republicată, din înscrisurile depuse la dosar rezultă că prezumția în speță este răsturnată, în sensul art. 20 alin.6 teza finală din O.G. nr. 137/2000 republicată. În primul rând, din anunțul oficial al programului postat pe pagina de internet a părții reclamate nu rezultă că programul se adresează exclusiv studenților de la facultatea de drept a Universității București. Într-adevăr, referința la Universitatea București apare în legătură cu "Ridicarea și depunerea chestionarelor: 2-5 noiembrie, sala 24, Facultatea de Drept, Unibuc" însă acest fapt nu presupune că doar studenții acestei Universități sunt eligibili. Anunțul ce vizează studenții Universității în cauză apare postat pe site-ul juridice.ro, însă partea reclamată a arătat că reprezintă o regretabilă eroare materială, datorată unora dintre persoanele care se ocupa de programul în cauză. Dincolo de acceptabilitatea sau nu a unei asemenea erori, Colegiul reține că la dosar au fost depuse înscrisuri din care rezultă că beneficiari ai programului au fost inclusiv studenți din cadrul unor instituții de învățământ privat (Facultatea de Drept, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir") sau de învățământ de stat (Facultatea de Științe Juridice, Universitatea din Oradea). Or, aceste înscrisuri sunt de natură a indica faptul că,

În practică, programul derulat de partea reclamată a vizat și studenți din cadrul altor universități. De altfel, Colegiul reține că niciun aplicant nu a fost respins în cursul etapei de depunere chestionar sau interviu pe baza provenienței universitare. Ca atare, Colegiul este de opinie că, în speță, nu s-ar putea reține existența unei legături de cauzalitate între faptele imputate și un criteriu interzis ce ar prezuma o discriminare directă, o asemenea cauzalitate fiind răsturnată de elementele probatorii indicate în cauză.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Nu pot fi reținute mijloace probatorii vecine și conexe de natură a reține prezumția săvârșirii unei discriminări prima facie împotriva petentului de către partea reclamată.

2. Clasarea dosarului;

3. Se va răspunde petentului în sensul celor hotărâte;

4. O copie a hotărârii se va transmite părților : M _____ V _____, cu reședința în str. _____ ; ELSA

Romania, cu domiciliul procedural în cadrul Universității București, Facultatea de Drept, cu sediul în Bd. Kogălniceanu, nr.34-36, sector 5, București

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS Csaba Ferenc – Președinte

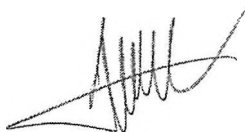
GERGELY Dezideriu – Membru

HALLER Istvan – Membru

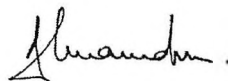
JURA Cristian - Membru

NIȚĂ Dragoș Tiberiu – Membru

PANFILE Anamaria – Membru

VASILE Alexandru Vasile – Membru

Data redactării 30.07.2010

Hotarare Redactata: G.D., Tehnored. A.P., 3 exemp.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

